

Gimnazija

Brežice

Govorni nastop

Slavko Grum: Dogodek v mestu Gogi

Kazalo

Kazalo.....	2
Nastanek dela in odmevi.....	2
Obnova dramskega besedila.....	2
Dramska tehnika.....	3

Slavko Grum (1901 - 1949) je bil rojen v Šmartnem pri Litiji. Po novomeški gimnaziji je na Dunaju vpisal študij medicine, služboval najprej v Ljubljani, potem v Zagorju ob Savi, kjer je tudi umrl.

Na Dunaju se je seznanil s Freudovo psihoanalizo, ki ga je zanimala tudi pozneje. Pri svojem delu je razkrival patološke, telesno mučne, predvsem pa duhovno razrvane in bolne strani človeškega življenja. Tudi sam je bil njihova žrtev, zato mu je bil ekspresionističen pristop blizu.

Po hudi duševni krizi je začel eksperimentirati z drogami, s katerimi je ostal zasvojen do konca življenja. Med poletnimi počitnicami se je vračal v Šmartno, kjer je pripravljaval amaterske gledališke uprizoritve. Leta 1923 se je seznanil z Jožo Debelak, razgledano, emancipirano študentko elektrotehnike, ki je postala najpomembnejša ženska v njegovem življenju. Njuna številna pisma so zbrana in objavljena v knjigi Pisma Joži. Leta 1926 je Grum diplomiral in se zaradi očetove smrti vrnil domov. Leta 1929 se je dokončno razšel z Jožo in se preselil v Zagorje, kjer je delal kot zdravnik splošne prakse. Tu je ostal vse do svoje smrti, zanj je skrbela mama. Njegova odvisnost od drog je z leti naraščala, poskušal je narediti samomor. Njegova pisateljsko najbolj zrela leta so bila med 1925 in 1929, v tem času je napisal veliko črtic ter svoje osrednje dramsko delo Dogodek v mestu Gogi.

Gruma uvrščamo med slovenske ekspresioniste. Svoja dela je objavil v revijah. Tu je izšla l. 1930 drama Dogodek v mestu Gogi, ki je bila nato izdana še knjižno in sočasno uprizorjena. Objavil je še vrsto krajših pripovedi, novel ali črtic (Matere, Beli azil). Šele po drugi svetovni vojni je izšlo zbrano Grumovo delo.

Nastanek dela in odmevi

Dogodek v mestu Gogi je Grum dokončal v začetku leta 1929, sam je izjavil, da je dramo napisal v treh tednih ter jo nato pol leta popravljaval. Vendar zanjo ni našel založnik, tudi gledališča se niso pretirano zanimala. Leta 1930 je drama izšla v samozaložbi in v reviji Ljubljanski zvon, leta 1931 pa je bila uprizorjena v Ljubljani in Mariboru. Za časa svojega nastanka delo ni bilo sprejeto s kakšnim posebnim navdušenjem, priznavali so mu formalne zanimivosti in novosti, a hkrati pomanjkanje ideje in vsebine. Danes velja Dogodek v mestu Gogi za eno najboljših slovenskih dramskih besedil vseh časov, saj deluje moderno in inovativno še danes ter omogoča številne aktualizacije.

Obnova dramskega besedila

Goga je bilo mesto, ki se je dušilo; živel je iz dneva v dan in napeto čakalo, da bi se končno kaj zgodilo. Dogodka pa ni in ni bilo. Dogodek se je zgodil le glavni junakinji Hani, trgovčevi hčeri, ki se je pravkar vrnila iz tujine in v mestu povzročila nemir. V mladosti jo je posilil domači hlapec Prelih. Ker jo je dogodek zelo bremenil, je pobegnila v tujino. Ko se je

vrnila, se je mesto spraševalo, zakaj je prišla domov. Prelihov odnos do Hane se po njeni vrnitvi ni nič spremenil. Kaj se je Hani zgodilo v otroštvu, izvemo iz pogovora s Terezo, ko ji je Hana razlagala svoj odnos do spolnosti. Ker jo je Prelih še vedno zalezoval se mu je Hana predajala, vendar ji je bila spolnost v breme in ne v užitek. To breme je želela premagati, saj je verjela, da je spolnost lepa, kljub slabi izkušnji iz mladosti.

V drami nastopata tudi Afra in Tarbula, ki sta združeni v enem liku. Bili sta sestri, starki, ki sta veliko časa preživeli na balkonu; imeli sta pregled nad celim mestom in skrbno pazili, da kdo ni ušel njunim očem. Iz pogovora obeh stark razberemo, da ju je najbolj bremenilo dejstvo, da si ju ni nihče nikoli pozelel in ju ni nihče imel rad. Afra se je vse življenje lagala, da si jo je nekoč nekdo pozelel.

Starka Ezla je bila v negibnem položaju. Elza in Afra sta bili zaljubljeni v istega moškega – Erika. Afra je bila z njim zaročena, elza pa je imela z njim sina Teobalda. Ker otroka ni marala, ga je pustila na polju, kjer se je prehladil in dobil grbo. Zaradi grbe, iz katere mu je vse življenje teklo, ni mogel postati igralec, zanj pa je skrbela Afra. Afrino ravnanje do Elze je bilo patološko. Elza se je hotela na neki način splaziti iz življenja. Iz dialoga med Afro in Elzo razkrijemo, da je Erik Elzi povedal, kako je vse življenje ljubil le njo, z Afro pa je bil zaradi denarja. Afra je to ves čas slutila, kot je slutila tudi to, da se mora v mestu Gogi nekaj zgoditi.

In res. Hana je čakala Preliha z namenom, da bi ga ubila. Ko Grum opisuje Hanino čakanje, doda obsežno didaskalijo. Hana je preliha udarila. Ni ga ubila, le omamila ga je. Udarec jo je vendarle odrešil. To je bil tisti dogodek, ki se je zgodil Hani, to je bil intimni dogodek, o katerem drugi niso nič vedeli. Tako je Goga še vedno pričakovala dogodek.

Klikot, ki je bil zaljubljen v Hano, ji je pisal ljubezenska pisma, a jih ni bil sposoben odposlati, niti ji ni bil sposoben povedati o svoji zaljubljenosti. Hana, ki je vedela za njegovo zaljubljenost, je to izkoristila v svoj prid. Klikot ji je pomagal odvreči »mrtvega« Preliha. Ko je ta odprl oči, se ni spomnil, kaj se je zgodilo.

Gapit pa je imel izredne težave v erotičnem življenju. Ni bil sposoben ljubezni do žive Ženske, zato je s seboj nosil lutko Giselo, do katere je izkazoval poseben odnos. Vse osebe v mestu so bile zavrte v svojem čustvenem svetu, predvsem v erotičnem življenju. Na koncu se je razširila govorica, da gori Breg, vendar tudi to ni bilo res. Vžgalo se je le nekaj desk.

Dramska tehnika

Dogodek v mestu Gogi ima dve dejanji. Zgrajen je iz mozaika zgodb, izsekov iz življenja prebivalcev in tako nima sklenjene zgodbe z začetkom, stopnjevanjem, vrhom in razpletom. Namesto sklenjene celote petih dejanj, kot bi bilo značilno za tradicionalno dramo, se na odru odvija čakanje, želje in razočaranja, odprto in brez konca.

Za dramo je značilna fragmentarna dramska tehnika, ki se realizira na simultanjem odorskem prizorišču. To pomeni, da se več dogodkov ali situacij na odru odvija hkrati. Za Dogodek v mestu Gogi je značilna redukcija dialoških besedilnih sredstev in povečana količina stranskega besedila, Grumove didaskalije se osamosvajajo in preraščajo v prave literarne zapise, ki presegajo uprizoritvene napotke. V ospredju tako ni več zgodba s svojim sklenjenim vzročno-posledičnim dogajanjem, temveč ustvarjanje grozljivega, tesnobelega ozračja, zvočne in vidne sugestivnosti, ki podpira muke, v katerih životarijo osebe, ki se izražajo tudi skozi pantomimo in klovnovstvo.

Čas dogajanja je skrčen na zatohel večer, globoko noč in bleščeče jutro, kraj dogajanja pa je Goga s svojimi poševnimi hišami.

Najpomembnejša žanrska oznaka, ki jo nosi Dogodek v mestu Gogi, je odrska groteska. Besedilo namreč sprevača znano podobo resničnosti, združuje tragične in komične poteze, saj spaja banalno stvarnost, usodni videz in skrite tragične muke prebivalcev.